

Danmark bør løse klimaudfordringerne gennem en national forskningsstrategi

Vi efterlyser en ambitiøs strategi for forskning, som kan være med til at løse de udfordringer, klimaforandringerne skaber for Danmark og resten af verden. Prioriteringen af forskningsområder skal være problemorienteret og styret ud fra en række principper.

Af Sara Grex, formand for IDAs Uddannelses- og Forskningsudvalg

Der hersker ikke længere nogen tvivl om, at klimaforandringer er en af vores samfunds største udfordringer. Vi støtter i IDA derfor op om både globale klimaaftaler og nationale klimamål. Og mange af vores mere end 127.000 medlemmer arbejder dagligt for at finde klimarelaterede løsninger.

Men for at vi og resten af verden kan nå i mål, kræver det, at vi sætter en række kendte teknologer i spil. Vi skal eksempelvis skrue op for både udbygningen af vedvarende energi og energieffektiviseringer. Derudover skal vi udvikle og designe nye teknologier og forretningsmodeller. Og her spiller forskning en stor rolle.

Offentlig forskning og innovation er vigtig, når vi skal holde den globale temperaturstigning på under 1½ grader og komme i mål med den danske ambition om en CO₂-reduktion på 70 pct. i 2030 og CO₂-neutralitet på den længere bane.

Dansk forskning og udvikling kan udover at bidrage til hjemlige CO₂-reduktioner være med til at reducere CO₂-aftrykket globalt gennem ny klimaviden, som vi kan gøre tilgængeligt globalt. Vi ser også glimrende muligheder for eksport af klimateknologier.

Det er tydeligt i anbefalingerne fra regeringens 13 klimapartnerskaber, at forskning skal bidrage til klimaløsninger. På tværs af partnerskaberne er forskning og udvikling på lige fod med fx grønne offentlige indkøb et blandt flere instrumenter til at nå i mål.

IDA mener, at forskning, der bidrager til klimaløsninger i bred forstand (dvs. fra omstilling til vedvarende energi til omstilling til cirkulær økonomi), skal opprioriteres væsentligt. Den klimarelaterede forskning skal fokusere på områder, hvor vi har grundlæggende udfordringer med at nå i mål på den lange bane. Og der er brug for, at vi trækker på mange forskellige forskningsområder som fx også digitalisering og kunstig intelligens.

Forskning kan spille en vigtig rolle inden for mange elementer af klimaområdet, når det kommer til mere viden om klimaforandringer. Eksempelvis med hvilken hast isen smelter. Men også når det kommer til, hvordan vi bedst tilpasser os de helt uundgåelige klimaforandringer, kan forskning og viden om de bedste løsninger spille en væsentlig rolle. Og ikke mindst er der forskning der bidrager til at reducere CO₂-udledningen. Dette er både CO₂-udledningen fra energiproduktion, industriprocesser, bygninger samt reduktion af CO₂-aftrykket fra produktion og forbrug.

I IDA har vi derfor en vision. En vision om, at Danmark får en ambitiøs forskningsstrategi 2030 med fokus på at finde løsninger på de klimaudfordringer, vi står over for i Danmark og resten af verden. En ambitiøs forskningsstrategi er i denne sammenhæng både gennemtænkt på det indholdsmæssige og økonomiske plan. Det håber vi, Folketinget vil bakke op om.

Den ekstra klimamilliard til forskning på finansloven 2020 er eksempelvis slet ikke ambitiøs nok. Den var et vigtigt skridt i den rigtige retning. Men reelt var den en opfyldning på tidligere års nedprioritering af den klimarelaterede forskning.

I IDA ønsker vi os en forskningsstrategi på klimaområdet, der er problemorienteret. Det vil sige, at strategien skal have fokus på, hvad er det for problemer, vi står overfor, og hvor er det nødvendigt, at den offentlige forskning spiller en rolle. Den problemorienterede tilgang skal være styrende for, hvilke forskningsområder en dansk forskningsstrategi på klimaområdet skal prioritere op til 2030.

Udvælgelsen og prioriteringen af klimarelaterede forskningsområder bør være styret af en række principper.

Vi foreslår en række styringsprincipper for prioriteringerne i en dansk forskningsstrategi, som skal løse de klimarelaterede udfordringer. De bør være:

- For det første skal bevillingerne sikre en forskningsfrihed med hensyn til valg af forskningsmetode, teknologivalg m.m. Vi skal tilbyde forskerne mulighed for selv at afprøve ideer og løsninger inden for den overordnede klimarelaterede problemstilling som skal løses.
- For det andet skal vi sikre en fornuftig balance mellem demonstrationsmidler, strategiske midler, grundforskning og frie forskningsmidler. En forskningsstrategi skal prioritere, at der både kommer resultater på den korte bane, mellemsigt og på den helt lange bane. Meget af den forskning, der er blevet foretaget op til i dag, kan vi allerede nu udmønte i teknologiske løsninger, som eksempelvis kan reducere CO₂-udledningerne. Men vi har samtidig behov for den langsigtede grundforskning, som måske først giver resultater op til 2050. Derfor skal vi sikre, at forskningsmidlerne balanceres mellem eksisterende forsknings- og demonstrationsprogrammer – fx EUDP - men også til basismidler, den Frie Forskningsfond samt Innovationsfonden. Ved at prioritere midler til alle forskningstyper fra grundforskning til det markedsnære, sikrer vi en løbende mulighed for ny viden og løsninger til eksempelvis CO₂-reduktion.
- For det tredje skal vi mere systematisk og professionelt sprede resultaterne af forskningen, så den kommer væsentlig mere i spil i samfundet og virksomhederne end det sker i dag. Vi kan således løse klimaudfordringer gennem allerede eksisterende forskningsresultater og teknologi. Hvis vi ikke får løftet incitamentsstrukturen, så risikerer vi som samfund at gå glip af væsentlig viden for eksempelvis at reducere CO₂-udslippet, men også potentielle grønne job og eksportmuligheder.
- For det fjerde er det vigtigt, at vi skaber de nødvendige rammebetingelser, så alle relevante forskningsenheder kommer i spil inden for og på tværs af de områder, der skal forskes i. Det er både på tværs af fagområder og på tværs af universiteter. I de enkelte hovedfokusområder vil det derfor være centralt at skabe gode rammer for forskningssamarbejde på tværs.

Så kære politikere. Lad os komme i gang med at lave og vedtage en ambitiøs dansk forskningsstrategi, som kan løse de udfordringer, vi har som et resultat af klimaforandringerne.